

SCI-CONF.COM.UA

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

**ABSTRACTS OF VI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 14-16, 2021**

**LONDON
2021**

THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION

Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference

London, United Kingdom

14-16 January 2021

London, United Kingdom

2021

UDC 001.1

The 6th International scientific and practical conference “The world of science and innovation” (January 14-16, 2021) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2021. 1289 p.

ISBN 978-92-9472-197-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // The world of science and innovation. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-14-16-yanvarya-2021-goda-london-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: london@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Cognum Publishing House ®

©2021 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

1.	Aleksandrova A. V., Kuye Adesegun Jacobs PRINCIPLES OF APPLICATION OF NANOTECHNOLOGY IN DELIVERY OF PHARMACEUTICALS: REVIEW AND PROSPECTS.	19
2.	Andrusyshyna I. EFFECT OF LOW DOSES OF TOXIC METALS ON ANIMAL ADAPTATION: METALS AS ENDOCRINE DISRUPTORS.	29
3.	Bazylevych V., Prykaziuk N., Lobova O. IMPACT OF COVID-19 ON THE FINANCIAL SYSTEM: THE VIEW OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS.	35
4.	Belei S., Kohutnytsky B. BASIC PRINCIPLES, FORMS, METHODS AND FACTORS OF FORMATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF RURAL TERRITORIAL COMMUNITY.	41
5.	Bezvesilna O. M., Podchashinskiy Yu. O., Kryvoruchko M. H., Chepiuk L. O. TWO-DIMENSIONAL COMPRESSION OF GRAVIMETRIC MEASURING INFORMATION IN AUTOMATED GRAVIMETRIC SYSTEMS.	54
6.	Bezruchenkov Yu. V. TRAINING OF ADMINISTRATIVE STAFF OF A MODERN RESTAURANT.	59
7.	Bitursyn G. S., Madaliyeva A. A., Nurzhanuly A. DEVELOPMENT STRATEGY: LEGAL ASPECTS OF ENTERING CIVILIZATION.	64
8.	Boychuk O. V., Khodykina M. O. INFLUENCE OF ORGANOMINERAL MASS COMPOSITION ON CAPACITY AND CONDUCTIVE PROPERTIES OF CAPACITORS ON THEIR BASIS.	70
9.	Chovnyuk Yu. V., Ivanov E. A., Kravchyuk V. T. MATHEMATICAL DISCRETE MODELING OF VIBRO IMPACT AND SHOCK MACHINES FOR COMPACTING CONCRETE MIXTURES. I.	77
10.	Chovnyuk Yu. V., Ivanov E. A., Kravchyuk V. T. MATHEMATICAL DISCRETE MODELING OF VIBRO IMPACT AND SHOCK MACHINES FOR COMPACTING CONCRETE MIXTURES. II.	87
11.	Chubar V. V. PREPARATION OF THE FUTURE TEACHER OF TECHNOLOGIES FOR INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL EDUCATION OF SENIOR STUDENTS.	96
12.	Chugunova N. V. MINI/SHORT STORIES IN TEACHING ENGLISH LANGUAGE.	106

13.	Fabian M. P. SEMANTIC SPECIFICITY OF THE ADJECTIVES DENOTING THE STATE OF BEING HAPPY IN MODERN ENGLISH.	110
14.	Fedorov O., Vlasenko R. LIFE AND ART OF A PAINTER OLEKSANDR KANTSEROV.	119
15.	Fik V.B., Pal'tov E. V. MORPHOMETRIC INVESTIGATION OF COMPONENTS OF THE MUCOUS MEMBRANE OF THE GUMS OF RATS IS NORMAL.	125
16.	Gudkova N., Lisovyi V., Kharchenko A. EFFECT OF CETYLPYRIDINIUM CHLORIDE ON PEROXIDE OXIDATION OF LIPIDS.	130
17.	Havrylenko O. P. CONSTRUCTIVE-GEOECOLOGICAL APPROACH TO THE DESIGN OF THE RATIONAL NATURE USE.	137
18.	Havretska M. Yo. LEGAL FRAMEWORK FOR UKRAINIAN LANGUAGE IN THE FUNCTIONING OF THE DIET OF GALICIA AND LODOMERIA.	145
19.	Karatieieva S. Yu., Kshanovska G. I., Semenenko S. B. IMPORTANT MOMENT ABOUT IMPROVEMENT THE CLASSES WITH STUDENTS OF MEDICAL FACULTY.	149
20.	Kharchenko S. D., Nazarchuk V. V. THE FUTURE OF POLYMERS IN THE SLIDING FRICTION PAIRS.	155
21.	Khotimska Yu., Shcherbyna I., Kravchenko L., Khotimskiy B. LIPID EXCHANGE IN THE PATHOGENESIS OF PARESTHETICA PAIN SYNDROME.	158
22.	Kshanovska G. I., Karatieieva S. Yu. PEDAGOGICAL IMPROVEMENT OF COMBINING THEORY AND PRACTICE OF TEACHING THE DISCIPLINE "CLINICAL LABORATORY OF DIAGNOSTICS".	164
23.	Kundenko M. P., Pikh E. A. ANALYSIS OF EXISTING TECHNOLOGIES FOR DRYING GRAIN MASS IN UKRAINE.	170
24.	Kutateladze R., Abralava A. MODEL OF SYSTEM OF FORMATION OF INNOVATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF TECHNICAL UNIVERSITIES.	179
25.	Liudkevych H. P., Sukhan D. S., Lysytska Ye. V., Melnik V. A. ASSOCIATION OF VDR GENE POLYMORPHISM BSM I AND BREAST CANCER DEVELOPMENT.	187
26.	Mas A. THE IMPORTANCE OF LAND MANAGEMENT DEVELOPMENT IN THE LAND RESOURCES MANAGEMENT SYSTEM.	193
27.	Mylytkbayeva D. A., Alibekova A. T. EDUCATIONAL LEADERSHIP.	200

28.	<i>Oslavskaya T., Goriachyi O., Bahrii L., Popadynets O.</i> THE STRUCTURE OF TRANSMEMBRANE PROLYL 4- HYDROXYLASE ISOFORM A ASSOCIATED WITH BONE REPAIR IN HUMAN.	206
29.	<i>Podchashinskiy Yu., Omelchuk I., Bendyukevich K., Melnyk A.</i> DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE CALIBRATION LABORATORY.	209
30.	<i>Psol S. V., Gramenko S., Rudyk O. Yu.</i> IMPACT OF BLOW ON THE STABILITY OF DETAILS OF WHEELED MACHINES.	217
31.	<i>Rostiashvili T., Soselia M., Podiashvili D.</i> CHANGE IN THE CONCEPT OF STRATEGIC GOVERNANCE IN THE CONDITIONS OF THE INNOVATIVE TRANSFORMATION OF THE COMPANY.	225
32.	<i>Semenova L. Y., Motyрева A. A.</i> PERSONNEL DEVELOPMENT SYSTEM AT THE ENTERPRISE (IN THE ORGANIZATION).	235
33.	<i>Shatkovskiy A., Zhuravlov O., Ovchatov I., Gulenko O., Kalilei V.</i> PARAMETERS OF ZONES OF HUMIDIFICATION AT SUBSURFACE DRIP IRRIGATION.	240
34.	<i>Shapoval O. V., Shneiderman S. I.</i> MITOCHONDRIAL DYSFUNCTION ASSOCIATED WITH CHRONIC FATIGUE SYNDROME.	248
35.	<i>Shcherbakova I. N., Ma Tsiun</i> INDIVIDUAL STYLE OF ACTIVITY OF LABOR SUBJECT.	254
36.	<i>Shevchenko V., Krynytska K.</i> VIRTUAL CURRENCY: DISTRIBUTION AND RECOGNITION.	257
37.	<i>Shovkova V.</i> PARABLES IN THE STUDYING OF LAW AND JUSTICE.	263
38.	<i>Sokolovskaya O., Valevskaya L., Shalenyy V.</i> FOOD SECURITY OF THE GRAIN SECTOR OF UKRAINE.	268
39.	<i>Teleki Ya. M., Kushnir L. D.</i> APPLICATION OF SIMULATION METHODS OF TEACHING INTERNAL MEDICINE USING THE METHODOLOGY «STANDARDIZED PATIENT».	271
40.	<i>Temchyshyna Yu., Volbyn L.</i> ACCOUNTING AND COMMUNICATION FUNCTION OF CHANGE MANAGEMENT AND VALUE ADDED FORMATION AT THE MODERN INDUSTRIAL ENTERPRISE.	275
41.	<i>Wang Boyuan</i> DEVELOPMENT OF UKRAINIAN PIANO SCHOOL OF THE XX CENTURY.	285

42.	Wojciech Zgurecki P. WOODEN TOMB CHAMBERS IN BARROWS IN THE EARLY BRONZE AGE. FAULTY OR PERFECT CONSTRUCTION?	289
43.	Yaremenko D., Shapovalova S. UNEMPLOYMENT STUDY IN UKRAINE USING CORRELATION- REGRESSION ANALYSIS.	300
44.	Yekhalov V. V., Kravets O. V., Krishtafor D. A. PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE MODERN INTERN IN TEN- YEAR DYNAMICS.	304
45.	Yurkiv O. I. EXPERIENCE OF PROBIOTICS USE IN NEWBORN WITH PERINATAL PATHOLOGY IN DYSBIOTIC INTESTINAL DISORDERS.	312
46.	Zhang Lianhong FEATURES OF UKRAINIAN MODERN VOCAL SCHOOL.	316
47.	Албул Е. К. РЕАБИЛИТАЦИОННЫЙ ХАБ ИЛИ ЦЕНТР СОЦИАЛЬНО – ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО КОМФОРТА ДЛЯ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ.	319
48.	Алиева Т. Ю., Ливенцова Е. В., Синяченко О.В., Ермолаева М. В., Верзилов С. Н. АМИНОПЕПТИДНАЯ, ПЕПТИДНАЯ, НУКЛЕОТИДНАЯ И ХРОМАТОФОРНАЯ ФРАКЦИИ МОЛЕКУЛ СРЕДНЕЙ МАССЫ В КРОВИ БОЛЬНЫХ РЕВМАТОИДНЫМ АРТРИТОМ.	324
49.	Артюшенко А. В. СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ.	331
50.	Артюшенко А. В. ВИМОГИ ДО БЕЗПЕКИ АВТОНОМНИХ СУДЕН.	340
51.	Асадов Н. З. ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ЖИЗНИ БОЛЬНЫХ С КРИТИЧЕСКОЙ ИШЕМИЕЙ НИЖНИХ КОНЕЧНОСТЕЙ ПОСЛЕ МАЛОИНВАЗИВНЫХ ВМЕШАТЕЛЬСТВ.	345
52.	Базиль С. М. ВНЕСОК Г. І. ГОНЧАРОВА В НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ МЕХАНІЗАЦІЇ ВСЕСОЮЗНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР.	347
53.	Банак В. Д., Борецька Н. В., Павлова Н. Ю. СТВОРЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НАВЧАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ НА УРОК ФІЗИКИ.	355
54.	Бергер А. Д. ДОСВІД РЕБРЕНДИНГУ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ НА РИНКУ.	360

55. **Беркун В. О., Щербина А. В.** 366
ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ФОНОГРАФІЧНИХ СТИЛІЗАЦІЙ
МОВЛЕННЄВИХ АНОМАЛІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ
ХВОРОБЛИВОГО СТАНУ В ПЕРЕКЛАДІ.
56. **Бобро С. Г., Миргород В. С., Жарко А. М., Мурко Р. В.,
Пархоменко А. В.** 376
ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОСМЕТИЧНИХ НЕДОЛІКІВ
ШКІРИ, ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЇ.
57. **Бойчук Ю. М.** 385
ПСИХОДИНАМІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ДИСГАРМОНІЙНИЙ ТИП
ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ У ДИТИНСТВІ, ЯК ПЕРЕДУМОВУ
ФОРМУВАННЯ АНТИСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ.
58. **Бондарь С. А., Рижняк О. Л., Аль-Жада Ненси Хайтем
Абдуллатиф, Аль-Жада Зайдун Хайтем Абдуллатиф** 395
ДИСТАНЦИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ МЕДИЦИНСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ.
59. **Буреннікова Н. В.** 400
ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ОНОВЛЕНІ ПІДХОДИ ДО
ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ.
60. **Бурдейний М. В., Дубенський Д. І.** 405
СИСТЕМА АВАРІЙНОГО ПІДРИВУ РАКЕТИ 9М79.
61. **Васильківська О. І.** 408
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПІДГОТОВЦІ ДИЗАЙНЕРА-
ГРАФІКА: КАЛІГРАФІЯ.
62. **Височан З. Ю.** 416
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ І КОМПОНЕНТИ ФОРМУВАННЯ
ДІАЛОГІЧНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ.
63. **Власенко Р. П., Рябченюк С. М.** 422
ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ШПАКІВСЬКОГО ВІТАЛІЯ
СТАНІСЛАВОВИЧА.
64. **Войтовська В. І., Третьякова С. О., Євчук Я. В., Кононенко Л. М.** 431
БЕЗГЛЮТЕНОВІ ВИДИ БОРОШНА ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У
ВИРОБНИЦТВІ ХАРЧОВИХ ВИРОБІВ СПЕЦІАЛЬНОГО
ПРИЗНАЧЕННЯ.
65. **Гавриш М. М., Довганюк Ю. Л.** 442
ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У РОЗВАЖАЛЬНИХ
ТЕЛЕПРОГРАМАХ (АНАЛІЗ ДИТЯЧИХ ТАЛАНТ-ШОУ ЗА 2017-
2018 РР.).
66. **Гайдайчук В. В., Котенко К. Е.** 448
МОНІТОРИНГОВІ ТОЧКИ ОЦІНКИ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ
СПОРУД.

67.	Гайдар Г. П. К ВОПРОСУ О ВЛИЯНИИ СТЕПЕНИ КОМПЕНСАЦИИ НА АНИЗОТРОПИЮ РАССЕЯНИЯ НОСИТЕЛЕЙ ЗАРЯДА В КРИСТАЛЛАХ n -Si.	455
68.	Гарібех Е., Бондар С. А., Токарчук Н. І., Вижга Ю. В., Токарчук В. Т. РОЛЬ ВІТАМІНУ Д ПРИ АТОПІЧНОМУ ДЕРМАТИТІ.	463
69.	Головко С. Г., Джура В. В. ВІДОБРАЖЕННЯ РАДЯНСЬКИХ ІДЕОЛОГЕМ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	467
70.	Горенко В. М. МОВНО-ПОЕТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КОНЦЕПТУ Я (ЕГО) У ЗМІСТОВИХ ЦЕНТРАХ ПОЕТА ІВАНА ПЕРЕПЕЛЯКА.	470
71.	Горзов Л. Ф., Кривцова М. В., Гангур І. Ю. ІНФЕКЦІЇ ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАННЯМ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.	479
72.	Горященко Ю. Г. УНІВЕРСИТЕТИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ЕКОСИСТЕМІ.	485
73.	Гриценко К. А. ШЛЯХИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ.	489
74.	Гуревич А. С., Попова А. Ю. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ФУНГИЦИДОВ ДЛЯ ЗАЩИТЫ АСТРЫ ТОНГОЛЕНСКОЙ (ASTER TONGOLENSIS FRANCH.) ОТ ГРИБНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ.	495
75.	Гурочкіна В. В., Книшик В. І. ОЦІНКА ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.	500
76.	Демешко І. М. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ СЛОВОТВІРНІЙ МОРФОНОЛОГІЇ ДЕВЕРБАТИВІВ.	511
77.	Дишлева Г. В. МІФОЛОГІЧНИЙ ОБРАЗ ЛЮДИНИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ПОЛІСЕМІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З АНТРОПОНІМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ.	522
78.	Жорник О. В. ОЦІНКА ВПЛИВУ ФОРМИ ОБИЧАЙКИ ВХІДНОГО ПРИСТРОЮ НА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА НЕРІВНОМІРНІСТЬ ПОТОКУ НА ВХОДІ ДО КОМПРЕСОРА ДВИГУНА СИЛОВОЇ УСТАНОВКИ З СПІВВІСНИМ ГВИНТОВЕНТИЛЯТОРОМ.	532
79.	Зелинский С. С. СПЕЦИАЛЬНЫЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ КОМПЕТЕНЦИИ: СРЕДСТВА И ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ.	542

80. *Зойиров Камолитдин Абдухакимович, Худойбердиев Пардабой Усканович, Умиров Абдиназар Атабаевич, Боймирзаева Ойкарам Шодиевна* 546
РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ КАЧЕСТВ МОЛОДЁЖИ В ПРОЦЕССЕ ГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ.
81. *Ірчишина М. В., Штода Д. К.* 549
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ.
82. *Калашник М. П., Пляка М. О.* 554
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ХАРКІВСЬКОЇ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ ХХ СТОЛІТТЯ.
83. *Карапетян О. М., Шахворост Р. В.* 560
ДО ПИТАННЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ.
84. *Карняк Т. Ф., Мамон М. О.* 564
ВАЖЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ ГІПОКАМПА ЯК АНАТОМІЧНОЇ СТРУКТУРИ.
85. *Качанов П. А., Литвяк А. Н., Дуреев В. А.* 569
ДИНАМИКА СИСТЕМЫ АВТОМАТИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБОРОТОВ НЕСУЩЕГО ВИНТА ДВУХДВИГАТЕЛЬНОЙ СИЛОВОЙ УСТАНОВКИ ВЕРТОЛЕТА.
86. *Коваленко І. А., Грігалашвілі Т. Т.* 579
ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
87. *Ковальов В. Г., Чебанов К. О.* 583
РОЛЬ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ.
88. *Ковальов В. Г., Хомишин А. В.* 588
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.
89. *Ковальов В. Г., Світличний Е. О.* 594
СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.
90. *Ковальов В. Г., Плахотенко Д. С.* 599
СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ.
91. *Ковальов В. Г., Завалко Ю. М.* 604
РОЛЬ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В МЕДИЧНІЙ ГАЛУЗІ.
92. *Козирєв Є. В., Шпіньов В. Д.* 613
ГЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДВОРІЧАНСЬКИЙ».

93. **Козінська Д. О.** 621
ІСТОРИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО МІСЦЕ, В ЯКОМУ Я
НАРОДИЛАСЬ. ІСТОРІЯ ТА НЕВІДОМІ ФАКТИ ПРО
ЧЕРКАСЬКУ ОБЛАСТЬ.
94. **Козуб П. А., Козуб С. М., Лук'янова В. А.** 626
КОНЦЕПЦІЯ МОБІЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ БАЗИ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ.
95. **Колоша В. П.** 636
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИРОБНИЦТВА В ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА.
96. **Комаров В. О., Сендецький М. М., Сащук С. І., Кузнецов В. О.** 640
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО
СЕРЕДОВИЩА КОМПАС 3D ДЛЯ ПОБУДОВИ ТВЕРДОТІЛЬНОЇ
КОНСТРУКЦІЇ ДИНАМІЧНО ПОДІБНОЇ МОДЕЛІ КРИЛА
КЕСОННОЇ КОНСТРУКЦІЇ З ПАЛИВНИМ БАКОМ І
ПОШКОДЖЕННЯМИ.
97. **Константинов Д. Г.** 650
ВИМАГАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД СУМІЖНИХ
ЗЛОЧИНІВ.
98. **Котелянець Ю. С.** 659
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ
МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
99. **Коцан В. В.** 669
ТРАДИЦІЙНІ ЖІНОЧІ ПРИКРАСИ З БІСЕРУ ЗАКАРПАТТЯ
КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.
100. **Кривцов Вал. Вол., Кривцов Вал. Вал.** 680
ТЕХНОЛОГІЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «АЖУРНА ПІЛКА» В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.
101. **Кулик І. І., Хміль С. В.** 689
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН ПУХЛИНАСОЦІЙОВАНИХ МАРКЕРІВ У
ЖІНОК З ЕНДОМЕТРІОЗ-АСОЦІЙОВАНИМ БЕЗПЛІДДЯМ.
102. **Кулик І. І., Хміль С. В.** 695
РІВЕНЬ ІНГІБІНУ В У ЖІНОК З ЕНДОМЕТРІОЗ-
АСОЦІЙОВАНИМ БЕЗПЛІДДЯМ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ
ЛІКУВАННЯ.
103. **Кумысбеков А. К.** 700
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОЛИТИКИ ПОСТРОЕНИЕ НОВОЙ
ИДЕНТИЧНОСТИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.

104.	<i>Кучмістова О. Ф., Кучмістов В. О., Черницький В. І., Майборода О. І.</i>	706
	ВІДЗЕРКАЛЕННЯ СИСТЕМНО-ІСТОРИЧНИХ АСПЕКТІВ ВИВЧЕННЯ ЛІКУВАЛЬНИХ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД ЯК ЕЛЕМЕНТУ ГІДРОМІНЕРАЛЬНИХ РЕСУРСІВ.	
105.	<i>Лазирська А. В., Краснікова Л. В.</i>	716
	МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНОСТІ БАКТЕРІЙ РОДУ <i>SAMRULOVASTER</i> .	
106.	<i>Ланчава Г. Т.</i>	720
	ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РИНКУ.	
107.	<i>Лисичарова Г. О., Смиг Г. І.</i>	728
	СУЧАСНИЙ СТАН ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.	
108.	<i>Литвинець Л. Я., Литвинець В. Є., Горовий В. І., Литвинець-Голутяк У. Є.</i>	737
	РОЛЬ БІЛКІВ ГОСТРОЇ ФАЗИ ПРИ СТРЕСОВОМУ НЕТРИМАННІ СЕЧІ.	
109.	<i>Лівкут В. А.</i>	744
	ІМОВІРНІСТЬ ПЛАВАННЯ, БЕЗПЕЧНОГО ВІД ЗІТКНЕННЯ З СУДАМИ.	
110.	<i>Лівкут В. А.</i>	747
	МЕТОДИ НАВІГАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПЛАВАННЯ.	
111.	<i>Мазур В. А., Колісник О. М.</i>	749
	ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКА ТА ЗАСТОСУВАННЯ ДОБРІВ І БІОПРЕПАРАТІВ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.	
112.	<i>Макаричев К. Д., Давидов П. Г.</i>	756
	МЕДИЧНА (ЛІКАРСЬКА) ТАЄМНИЦЯ ЯК СОЦІАЛЬНО- ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ.	
113.	<i>Малишко В. В.</i>	765
	СУЧАСНИЙ СТАН БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ В УКРАЇНІ.	
114.	<i>Марків В. М., Буйневич О. В.</i>	775
	ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.	
115.	<i>Марущак О. В., Педоренко Е. Ю., Саула Ю. В., Ткачук Н. І.</i>	782
	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.	
116.	<i>Марченко О. А., Єремєєва М. Р.</i>	792
	КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ, ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.	

117.	<i>Мелещенко О. К.</i> ПУБЛІЦИСТИКА ДЖОНА ЕРБАТНОТА.	796
118.	<i>Мельник О. О.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ КОРОНАВІРУСА ФОРС- МАЖОРОМ.	802
119.	<i>Мішина М. М., Давиденко В. Б., Марченко І. А., Мозгова Ю. А., Рой Н. В.</i> КОРЕЛЯЦІЯ ЩІЛЬНОСТІ БІОПЛІВОК ТА РЕЗИСТЕНТНОСТІ ЗБУДНИКІВ ПІЄЛОНЕФРИТІВ ПРИ ВРОДЖЕНОМУ ГІДРОНЕФРОЗІ У ДІТЕЙ.	806
120.	<i>Моржова Д. А.</i> ВЛИЯНИЕ АЛКОГОЛЯ НА ОРГАНИЗМ ЧЕЛОВЕКА.	814
121.	<i>Музичка О. М., Михайляк Д. Б.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ.	821
122.	<i>Нанівська Л. Л.</i> МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.	829
123.	<i>Нестеренко С. В.</i> ВИБІР БЕЗПІЛОТНИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ПОТРЕБ УКРАЇНСЬКОГО СПОЖИВАЧА.	835
124.	<i>Неханевич О. Б., Хоменко О. М., Сімонова С. А.</i> АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДАПТАЦІЙНИХ РЕАКЦІЙ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ ПІДЛІТКІВ-ВИПУСКНИКІВ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА СТРУКТУРИ ДНЯ.	844
125.	<i>Осипова Т. В.</i> ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ».	853
126.	<i>Погосян М. А.</i> ПАПЕРОВИЙ ДОКУМЕНТООБІГ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ РЕСУРСІВ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ПРАВООХОРОННИМИ, ПРАВОЗАХИСНИМИ ТА СУДОВИМИ ОРГАНАМИ.	859
127.	<i>Поздній Є. В., Маленко Я. В., Кобрюшко О. О., Чайка Г. А.</i> АСПЕКТИ АЛЕЛОПАТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ РОСЛИН.	866
128.	<i>Поручинський В. І., Давидюк В. В., Бушук С. Ю., Хоміч Н. С.</i> НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.	878

129. **Пономаренко О. Ю.** 884
 ЧАСОВИЙ ПРОСТІР МУЗИЧНОЇ ВЕНЕЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ
 ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ФЕСТИВАЛЮ
 СУЧАСНОЇ МУЗИКИ ВЕНЕЦІЙСЬКОЇ БІЕНАЛЕ).
130. **Пономаренко О. В., Гришко Н. О., Шевченко В. О.,
 Лещинський О. Л.** 892
 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАНЯТЬ НА ПІДГОТОВЧИХ КУРСАХ У
 ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НА
 ЗАСАДАХ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СЛУХАЧІВ.
131. **Попелюшко Р. П., Главацька Н. Д.** 904
 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ КОМБАТАНТІВ ПРИ ДІЇ
 НА НИХ СТРЕСОГЕННИХ ВПЛИВІВ.
132. **Попенко И. В.** 911
 АНТИБИОТИКОРЕЗИСТЕНТНОСТЬ СИНЕГНОЙНОЙ ПАЛОЧКИ
 (PSEUDOMONAS AERUGINOSA) КАК ВОЗБУДИТЕЛЯ
 НОЗОКОМИАЛЬНЫХ ИНФЕКЦИЙ.
133. **Поцулко О. А., Єна К. Ю.** 917
 ЯН КУМ – УКРАЇНЕЦЬ, ЩО ПІДКОРИВ СВІТ.
134. **Процик А. І., Кубіцький С. О.** 924
 АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
 СТОМАТОЛОГІЧНОЇ КЛІНІКИ «LUCKY DENT».
135. **Разумова Г. В., Сокол Р. В.** 934
 ЕФЕКТИВНІСТЬ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ
 ПІДПРИЄМСТВА.
136. **Романчук Я. В., Семеняк А. В.** 938
 РОЛЬ ВІТАМІНУ D У РЕПРОДУКТИВНОМУ ЗДОРОВ'І ЖІНКИ.
137. **Рубан М. В.** 949
 РЕФЛЕКСИВНО-РОЛЬОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
 МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ УЧНІВ ЧЕТВЕРТИХ
 КЛАСІВ.
138. **Рябова О. О., Шайтан М. С.** 959
 РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦІЇ
 ЩОДО СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ФАРМАКОТЕРАПІЇ
 ІШЕМІЧНОЇ ХВОРОБИ СЕРЦЯ.
139. **Саидов С. С., Норев А. У.** 963
 ХИРУРГИЧЕСКОЕ ЛЕЧЕНИЯ СИНДРОМА ОПЕРИРОВАННОГО
 ПОЗВОНОЧНИКА ПРИ ПОЯСНИЧНОМ ОСТЕОХОНДРОЗЕ.
140. **Семерня О. М.** 966
 ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ
 УЗАГАЛЬНЕННЯ ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.
141. **Семченко К. В., Бойко Ю. О.** 975
 КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ СУПОЗИТОРІЇВ РЕКТАЛЬНИХ ЗІ
 СПАЗМОЛІТИЧНОЮ АКТИВНІСТЮ.

142.	<i>Семченко К. В., Чумак О.</i> РОЗРОБКА ЕКСТЕМПОРАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ СУПОЗИТОРІЇВ З ЦИНКУ СУЛЬФАТОМ ГЕПТАГІДРАТОМ НА ОСНОВІ МАСЛА КАКАО МЕТОДАМИ ВИКАЧУВАННЯ ТА ВИЛИВАННЯ.	978
143.	<i>Сенік Л. М., Леbedенко І. Л.</i> ФАКТОРИ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ.	982
144.	<i>Сергієні О. В., Пріснякова Л. М., Демчук Т. П., Андріянова Л.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ.	990
145.	<i>Сердюк Н. М., Колесніченко К. Л.</i> ЕМПАТІЯ ЯК ЗАПОРУКА ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.	995
146.	<i>Середня О. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАСОБУ GEOGEBRA ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.	999
147.	<i>Сидій О. Є., Лук'янова Г. Ю.</i> ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.	1009
148.	<i>Сизоненко Н. М.</i> НОРМАТИВНІСТЬ МОВЛЕННЯ ЖУРНАЛІСТА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ БЮЛЕТЕНІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).	1016
149.	<i>Ситнік К. М., Сюмека Є. І., Лега Д. О., Колісник С. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ АЦИДОХРОМНОЇ КОНДЕНСАЦІЇ N-(2-ХЛОРО- 4,6-ДИМЕТИЛФЕНІЛ)АМІДУ БЕНЗИЛОВОЇ КИСЛОТИ.	1021
150.	<i>Сич З. Д., Кубрак С. М.</i> ЧАСНИК У КОРОТКОРОТАЦІЙНІЙ ОВОЧЕВІЙ СІВОЗМІНІ.	1026
151.	<i>Сілкова О. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.	1030
152.	<i>Скригун Н. П., Кубенко К. О.</i> РЕКЛАМУВАННЯ ТОВАРУ ЯК СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.	1034
153.	<i>Скрипник Н. І., Яковенко Т. В., Леbedь Ю. Б.</i> ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТІВ МОРАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНЦІВ СЛОВАМИ-СИМВОЛАМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЙ, СУМІЖНИХ З ЛЮДИНОЮ.	1038
154.	<i>Сліпченко Г. Д., Майструк Д. С.</i> СТВОРЕННЯ ТАБЛЕТОК З СУХИМ ЕКСТРАКТОМ КОНЮШИНИ.	1048

155. *Стенин А. А., Солдатова М. А., Дроздович И. Г., Стенин С. А.* 1051
АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСА ПРИНЯТТЯ
ИННОВАЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ В РАЗВИТИИ
ИНФРАСТРУКТУРЫ ГОРОДА.
156. *Тарадайкіна К. О., Давидов П. Г.* 1062
ОСОБЛИВОСТІ ЕКСГУМАЦІЇ ТРУПА ПРИ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРОВАДЖЕННЯХ В УКРАЇНІ.
157. *Тарасовська В. О.* 1073
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ВЕБ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ.
158. *Тереховська О.* 1079
ПЕКУЧА ТАЄМНИЦЯ С. ЦВЕЙГА – ЯК НОВЕЛА-ІНІЦІАЦІЯ
(НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ
НОВЕЛІСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ АВСТРІЙСЬКОГО
ПИСЬМЕННИКА У ВИШІ).
159. *Тешук В. Й., Тешук Н. В., Руських О. О.* 1086
ДОСВІД ЛІКУВАННЯ ГОСТРИХ ПОРУШЕНЬ МОЗКОВОГО
КРОВООБІГУ ЗА ГЕМОРАГІЧНИМ ТИПОМ В УМОВАХ
АНГІОНЕВРОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ ВМКЦ ПР.
160. *Токарева К. С.* 1097
ПЕРЕШКОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ.
161. *Фартушок Н. В., Думанчук Н. Я.* 1101
ВПЛИВ БІОФАКТОРІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІМУННОЇ
СИСТЕМИ.
162. *Федорова А. С.* 1111
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА
ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ.
163. *Федорченко В. І., Полянська В. П., Зачепило С. В., Боброва Н. О.,
Челебій-Кравченко І. В.* 1114
ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У
СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОГО КАРАНТИНУ У 2020 РОЦІ.
164. *Фефілова Т. В., Слушнікова С. А.* 1120
НАВЧАННЯ РОЗВ’ЯЗУВАННЮ СЮЖЕТНИХ ЗАДАЧ НА
ОСНОВІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.
165. *Холодовська Н. О.* 1132
МАМУНИ ЯК ІНТЕРПРЕТОВАНИЙ ОБРАЗ НЕЧИСТІ В РОМАНІ
ВІТАЛІЯ КЛИМЧУКА «РУТЕНІЯ. ПОВЕРНЕННЯ ВІДЬМИ».
166. *Хоменко В., Рудницька Н. А.* 1136
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ.

167.	Чапля А. Є. ОБСТЕЖЕННЯ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЦЕРКВИ СВЯТОЇ ТРІЙЦІ У СЕЛІ ВОЛЯ-ГОМУЛЕЦЬКА ЯК МОДЕЛЬ БОРОТЬБИ З БІОТИЧНИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ.	1142
168.	Череп А. В., Сопіна А. Є. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.	1147
169.	Чернобай О. Б., Могилко Д. М., Салієнко В. Д., Семеняк О. Г. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ З МАТЕМАТИКИ.	1156
170.	Чернюх О. Г. МЕТОДИ ТА СПОСОБИ ПОДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ЛОГІЧНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ РЕАКЦІЙ ТА ПРОЦЕСІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІООРГАНІЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ У МЕДИЧНОМУ ВУЗІ.	1160
171.	Чубарь О. Г., Траньович Ю. П. ГРОМАДА, СПРОМОЖНА ДО ПАРТНЕРСТВА : СУТНІСТЬ І КРИТЕРІЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ.	1170
172.	Чумак Г. М. ОЦІНЮВАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ОБЛАСНИХ ЦЕНТРІВ УКРАЇНИ.	1177
173.	Шапошник В. Ю., Шикунів О. А. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТРУКЦІЇ ВЕРХНЬОЇ ОБВ'ЯЗКИ НАПІВВАГОНА.	1181
174.	Шевченко І. Ю., Петрик А. В. ДЕМОГРАФІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТКУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ.	1188
175.	Шевченко Н. І., Жажко Н. Ю. ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОПТИМАЛЬНА ПРОТЕКЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.	1195
176.	Шевчук В. В. НАСІННЄВА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГОРОХУ ОЗИМОГО ЗА ВИКОРИСТАННЯ БІОСТИМУЛЯТОРІВ.	1200
177.	Шевчук О. А. ОСОБЛИВОСТІ РОСТОВИХ ПРОЦЕСІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗА ВИКОРИСТАННЯ РЕТАРДАНТУ.	1210
178.	Шейкіна Н. В., Мнсян К. В. ВІТАМІНИ ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ.	1220
179.	Шейкіна Н. В., Голубнича К. О. ВПЛИВ СОНЯЧНОЇ АКТИВНОСТІ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ.	1223

180.	Шейкіна Н. В., Литвиненко А. Т. СУЧАСНІ МЕТОДИ ДЕЗІНФЕКЦІЇ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ В САЛОНІ КРАСИ.	1227
181.	Шейкіна Н. В., Бричак А. І. ВПЛИВ БАДІВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ В СУЧАСНІЙ КОНЦЕПЦІЇ.	1234
182.	Шитченко Н. А. ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.	1238
183.	Шишлюк Є. Г. ЗАРОДЖЕННЯ Й РОЗПОВСЮДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ СТЕРЕОТИПІВ СТОСОВНО РОМІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.	1246
184.	Шмалей С. В., Богатов О. І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНІХ ВІРТУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ.	1251
185.	Ядловська О. С., Сулова В. І. ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ.	1256
186.	Яковенко В. В. ВНЕСОК ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ 40-60-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ В РОЗРОБКУ ПИТАНЬ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.	1262
187.	Яковлева М. А., Шарыгин Л. Н. ИСПЫТАТЕЛЬНЫЙ СТЕНД.	1270
188.	Яловський П. М. ФАХОВІ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.	1279
189	Яцкевич І. В., Чичета К. А. СТАН РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.	1284

УДК 811.161.2'373.4:39(=161.2)

**ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТІВ МОРАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНЦІВ
СЛОВАМИ-СИМВОЛАМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЙ,
СУМІЖНИХ З ЛЮДИНОЮ**

Скрипник Надія Іванівна

канд. філол. наук

Яковенко Тетяна Василівна

канд. філол. наук, доцент

Лебедь Юлія Борисівна

канд. філол. наук

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

м. Вінниця, Україна

Анотація. Антропологічні слова-символи набувають особливого значення для вербалізації концептів народної моралі, оскільки перебувають на межі власне називання особи за моральною характеристикою й абстрагованого знака, що відсилає до образно-стереотипного її уявлення.

Ключові слова: народна мораль, слова-символи, народна творчість, концепти «серце», «душа».

Окрему групу антропологічних символів становлять назви частин тіла. Зазвичай такі символи відсилають до цілого стереотипного образу їхнього носія. Частково релевантними символами (частина тіла, що вербалізує моральні якості) є символи вірності й любові *серце* і *душа*. Для наших пращурів душа, духовне були важливішими за тіло, за матеріальне, а тому словом душа називали всю людину. Ця лексема з часом стала позначати й увесь внутрішній світ людини, різноманітні види її психічної діяльності. Використання слова-символу *душа* при звертанні до друга, коханої, тобто людини, до якої мовець має добрі, щирі почуття, могло виникнути за умови, коли душу сприймали

лише як сукупність позитивних якостей людини. За даними етимологічного словника, словом душа йменували ту субстанцію, яку вдихнув у людину Бог: «псл. *duša*; – споріднене з лит. *dvasia* «дух, душа»» [1, с. 150]. «Словник української мови» засвідчує уявлення наших пращурів про місцезнаходження душі, а саме «Заглибина в нижній передній частині шиї». Дух у значенні внутрішній стан, моральна сила людини; Душа 1) внутрішній, психічний світ людини, з її настроями та переживаннями: Чужа душа – темний ліс [2, с. 98]. 2) Душа сукупність рис, якостей властивих певній особі; 3) Людина з прекрасними рисами характеру [3, с. 443–446]. Зрозуміло, що всі ці значення реалізуються в синтагматичі, бо кожне конкретне значення можна визначити лише в контексті.

У народній творчості чітко зафіксовано такі концептуальні ознаки слова-символу душа:

душа – джерело людяності, доброти та чистоти: В здоровому тілі здорова душа. Нічого, що руки чорні, аби душа була чиста. Душа християнська. Мила душа кожному [2, с. 171]. Не топися, козаченьку, – Марно душу згубиш, Треба з нею в світі жити, Хоч її не любиш [4, с. 332];

душка (пестливе до душа) вживається при пестливому звертанні до жінки – приємна, кохана людина: «Ганнушко-душко, А встань раненько, А вмий личенько» [4, с. 325];

душа радується, як сукупність відчуттів, що позначають різноманітні види психічної діяльності людини: Продай, куме, мені свого сина, мого хрещеника. В тебе дітей і так доволі, а з цього я вигодую доброго козака. Е, ні, – каже батько, – нехай їх у мене багато, але то тільки й мого. Як сядуть їсти, то серце болить, а як стануть робить, то душа радується! [5, с. 33];

бути до душі, тобто дуже подобатися: То не вор, не злодій, не розбійничок, То прийшов до душі коханий [6, с. 377];

душа – джерело нечуйності, жорстокості, бездушності, тобто джерело психічних виявів людини, що позбавлена гуманних почуттів: Душа в нього рогата. Чорну душу і милом не відмиєш.

Тіло в золоті, а душа в мерзоті. Тіло блудить, ще й душу губить. Рада б душа в рай, та гріхи не пускають [2, с. 98, 171];

душа – найінтимніший елемент людського буття: Прямо з чобітьми в душу чоловікові преться. Брати до душі. У душу наплювати [2, с. 63].

Однією з найважливіших якостей української духовності є емоційність. На думку багатьох дослідників національного характеру, символом української емоційності є серце. «Все, що діється на свідомій поверхні, – пише Я. Ярема, – а сюди належать й усі інтелектуальні процеси, народжується перш за все у серці, так що серце – властиво зерно душі, корінь усього життя в людині, джерело всіх змагань та думок» [7, с. 65]. Слушно також зауважує Л. Черкашина: «Така традиція бачення серця як центру почуттєвості та духовності є усталеною в європейській культурі» [8, с. 52].

Слово серце слугує символом зосередженості почуттів: Хто серцем любить, той словом голубить [2, с. 64]. З перцем чи не з перцем, аби з щирим серцем. Ми до них з серцем, а вони до нас з перцем. Серце з перцем, а душа з часником Можна й мовчки своє серце з'їсти. Серце чує, а не скаже. Спав йому камінь із серця [2, с. 97]. Я до тебе з щирим серцем, А ти з неправдою! [9, с. 271].

Український фольклор рясніє метафоричними номінаціями, які містять позитивну семантику в межах концептуальної ознаки людини з рисами характеру, що одержали в членів соціуму позитивну оцінку. До таких слів належить слово-символ серце: «Дівчинонько мила, Що ж будеш ти їсти На Вкраїні далекій?» – «Сухарі з водою, Аби, серце, із тобою». Сю нічку не спала, ще й другу не буду: За тобою, серце, як голубка, гуду [4, с. 238, 243].

Слово-символ серце як емоційне, ласкаве звертання: Скажи, серце, правду, Нехай же я буду знати, Чи з великою мені радістю А до тебе привувати; Ой скажи, серце-дівчино, А що в тебе на мислі [4, с. 171, 197]. Як ми, серце, кохалися, сухі дуби розвивались [6, с. 367]. Марусино, серце, Пожалій мене, Візьми моє серце, Дай мені своє [9, с. 274].

Роль пестливого звертання в українській народній творчості виконує емоційно-оцінне фразеологізоване словосполучення *серце моє*: Бо нас двоє, *серце моє*, Кохаймося стиха [4, с. 211]. Гей, Марусю, *серце моє*! Чи любиш ти вірно мене? [6, с. 375].

Слово-символ *серце*, а точніше, словосполучення *серденько моє* в пісенному фольклорі сприяє створенню фамільярної тональності спілкування в родинному колі: Що любилися, *серденько моє*, Як у лісі голубоньків пара. Тобі яблучко, мені зернечко, – Та не *сердьмося*, *моє сердечко*! [4, с. 299].

У піснях про кохання натрапляємо на моральний демінутив *серденько* як емоційно-експресивне дружньо-фамільярне ласкаве звертання до адресатів незалежно від їхньої статі: Любімося, *серденько*, в один лад!

А дівчина стала, Йому одказала, *Серденьком* назвала [4, с. 178, 191]. Ой, вийди, *серденько* Галю, *Серденько*, *рибонько*, дорогий кришталю! [9, с. 254].

Вербальним утіленням найбільшої інтенсивності емоційного напруження є фразеологізовані метафоричні конструкції *серце в'яне*, *серце мліє*, *серце сохне*, *серце кам'яне*, *серце замирає*, *серце холодне* тощо: Спаде з личенька краса, Як з калиноньки роса.

Стане личко яленіти, *Серденько* каменіти, Стане личко ялиною За чужою дитиною [4, с. 374]. Розсердився, розгнівався Мій милий на мене, А як гляне, *серце в'яне* і в нього, і в мене. Ой здається, не журюся, Само *серце мліє* [4, с. 193]. Вітер віє, *серце в'яне*, *Серце в'яне*, *серце мліє*. Вітер віє, не вертає, *Серце* з жалю замирає. Мені пісенька така *Серце* розриває. Дужче б'ється воно в грудях, А дух замирає. Гей, тільки ж *моє серденько сохне*, Що милая заміж іде [6, с. 367–375].

Словосполуки *добре серце*, *м'яке серце* є контекстуальними синонімами іменникові співчуття: Цей чоловік дрова рубав у лісі і тим хліб заробляв. Одного разу йшов ранком на роботу і почув крик. З болота хтось кричав і просив допомоги. Бідний чоловік мав *добре серце* і пішов на поміч.

Дивиться – в болоті застрягла золота карета, а в ній сидить золотоволоса дівчинка. Вона попросила витягти карету. Чоловік поміг витягти карету [10, с.

264]. Уздрів змій, що біда, і почав просити: – Не вбивай мене, легіню! Лиши хоч одну голову. Я тобі подарую свою золоту хату. А в Оферми добре, м'яке серце. І він відповів: – Най буде й так. Ходімо до твоєї хати. Змій повзе за парубком і на кожному кроці хоче його вкусити. Але Оферма не ховає за черес батіг. Стали перед порогом золотої хати. Змій сказав: – У моєму лівому вусі є ключ від дверей – засунь руку, візьми й відчини. – Твоя ж хата і твій ключ – то сам і відчиняй. Змій стріпнув головою – ключ упав на землю! – Підними ключ, легіню, – зманює змій далі. Але Оферма теж не є дурний. – Ти ж сам кинув – то сам підними. Коли змій нахилився, хлопець упік його батіжком – і фертик: змій більше не встав [10, с. 147]. Не той пан, що надів жупан, а той, що в нього щире серце [11, с. 614].

Усі інші номінації частин тіла людини можна розподілити на три групи. Перша група має позитивну конотацію, естетичну цінність і пов'язана зі стереотипами жіночої та чоловічої вроди, досконалості:

Слово коса – символ дівочої честі та гідності, краси, сили й влади над чоловічим серцем: Вона ростом невеличка, Ще й літами молода, Руса коса до пояса, В косі стрічка голуба [9, с. 271]. Коса – як праник. Сиди до сивої коси, а за ледащо не йди. Жіноча коса і слона спутає [12, с. 160, 174, 181]. Коса – дівоча краса. Дівка без коси не має краси [2, с. 92].

Слово чуб, вуса – символ

– честі: Вуса – честь, а борода й у цапа єсть. Борода – честь, а вуса й у kota єсть;

– гідності, козацтва: В кого чорний вусок, тому рибки кусок, в кого сива борода, тому й юшки шкода [12, с. 160–180];

– гордовитості: Хоч ти і любя, та зась тобі до мого чуба [13, с. 25].

Друга група назв частин тіла може експлікувати негативну і позитивну семантику: Слово-символ голова – символ розуму й розумових здібностей, адже не даремно голова є однією з найважливіших частин тіла людини: Покірної голови і меч не січе.

Розумна голова сто волів нагодує, а дурна і себе не прокормить. Розумна голова, та дураку попалася. То світла голова. Треба думати головою, а не черевиком. Яка головонька, така й розмовонька.

Голова може бути символом недалекоглядних, обмежених людей: Голова, як решето. Держи голову високо, та не задирай носа. За дурною головою нема ногам спокою. На голові густо, а в голові пусто. Не має третьої клепки в голові. Нема лою в голові. У нього на шії не голова, а капуста. Не поговоривши з головою, не бери руками. Хоч у голові пусто, аби грошей густо. Шия з намистом, а голова з свистом [9, с. 92].

Слово руки – символ працьовитості: Очі бояться, а руки роблять [14, с. 25]. Хату руки держать. Очам страшно, а руки роблять [12, с. 105]; Роботящі руки гори вернуть. Ноги носять, а руки годують. Дістався в добрі руки [2, с. 99]. Жив один чоловік. Хоч і не мав дітей, лиш жінку, і ще був молодий, зате бідував. Не було в нього нічого, лиш дві робочі руки. Та найціннішим його скарбом була чиста совість, бо цей чоловік був такий правдивий, що за правду пішов би в огонь [12, с. 264].

Колір рук символізує ставлення людини до праці: чорні – працьовитість, білі – лінощі: Білі руки робити бояться. Білоручки – дармоїди та недоучки [2, с. 99].

Мав тато трьох синів. Були вони дуже ліниві. Щоб їх прогодувати, тато працював, як віл, – чорнів від роботи, руки йому пухли, кров висікала з пальців, а сини ходили собі понад ріки, лісами, висиплялися у садку [12, с. 229].

Руки можуть символізувати дії, спрямовані на збагачення: До себе обома руками, а від себе ані пальцем. Липкі руки має. Руками дивиться, а очима лапа. Руки загребуші, очі завидюші. Бога взивай, а рук прикладай [2, с. 99, 171]. Замок і ключ не зроблені для чесних рук [12, с. 139]. Буде чим руки погріть [12, с. 32].

Слово око – багатогранний символ, семантика якого зумовлена основною властивістю цього органа – сприймати світ, а також відображувати внутрішній стан душі:

– очі як вияв душі, настрою: Очі – дзеркало душі [12, с. 31]. Одні очі і плачуть і сміються [12, с. 284];

– очі – негативно конотований символ недооцінки своїх можливостей: Рад би очима їсти, та в пельку не лізе [2, с. 95];

– втілення заздрості: Чужу крупу віючи, очі завжди запорошиш. Зависливе око бачить далеко. Очі завидющі, а руки загребущі [12, с. 298];

– символ пильності і спостережливості: Бачать очі ревнівi, дальше ніж орлині [11, с. 166]. Очі бачать далеко, а розум iще дальше [12, с. 15].

Третя група – це назви частин тіла, що мають лише негативну конотацію:

Слово губи, рот, уста – синонімічні символи

– жадібності, пихи, гріховності помислів: Не те гріх, що в рот, а те, що з рота. Не те осквернює, що в уста, а те, що з уст;

– людського поговору, пліткарства, обману: До чужого рота не приставиш ворота [12, с. 21]. Людям губа не заперта. Що на губі, те й на язиці. Як свої губи не затримаєш, то з чужих почувєш. Не вір губі, бо вона часом бреше. Не рот, а ціла верша. От пащекувата, на все село;

– зайвого пащекування, участі у пересудах, що, на думку українського народу, може бути небезпечним: Роззяв рот, то влізе чорт. Якби люди і риба не відчиняли рота, коли не треба, то багато лиха обминули б [12, с. 160–180].

Слово уста як стилістичний синонім до губи створює в тексті урочисту або іронічну конотацію, є символом доброго прогнозування: Твоїми би устами та мед пить [12, с. 235].

Слово ніс – символ

– всюдисущості, необмеженої цікавості: Не пхай свого носа до чужого проса. Не сунь свого носа в чужий город [12, с. 300];

– пихатості, зарозумілості: Не піднімай свого носа вище голови, бо вкоротять. Держи голову високо, та не задирай носа [12, с. 292].

Слово-символ язык – невід’ємний лексичний компонент моралізаторських сентенцій, фразем, що формують норми поведінки в суспільстві: А хоч що збрехать – языка прикуси. Вкуси себе за язык, як свербить [12, с. 235].

Слово язык – як символ

– брехливості, говірливості, балакучості: Злі язики плетуть, хоч знають, що брешуть. Як не руками, то языком візьме [12, с. 235, 300]. Языком вихати – не ціпом махати [11, с. 23];

– гострий, дошкульний язык завдає глибшого морального болю, ніж фізичного: Гірше болить від языка, як від ножа [12, с. 235]. Язык дошкульніший від списа. Языком без ножа ріже [11, с. 22].

Слово вухо – символ як неухажності, так і надмірної обізнаності: В одне вухо влізе, а вдруге вилізе. І вухом не веде. Плітку в одне вухо впусти, а в друге випусти. По самі вуха в болоті. До вуха не понесе. Пусти вуха межи люди, то чимало учуєш. Опустив вуха, як свиня в дощ [2, с. 95].

Проаналізувавши значний за обсягом масив народно-поетичного дискурсу, ми дійшли висновку, що у процесі концептуалізації аспектів *народної моралі* сформувалася низка вербальних символів, які номінують окремі поняття, уявлення про якості, гідні людини, і такі, що *народна мораль* засуджує, виражають оцінку на шкалі позитивного-негативного. Отже, до моральних одиниць, у яких знайшла відображення емоційність як важлива прикмета українського характеру, належать слова-символи *душа, серце*.

У народному мовленні метофоризувалися й набули певної символічності назви й інших органів та частин тіла людини (*язык, очі, уста, вуха, коса* тощо), які уявою носіїв мови співвідносяться первинно з певними діями, функціями, рисами, що далі детермінують вчинки, типи поведінки, навіть життєві ситуації.

Спільним морально-педагогічним підтекстом уживання слів-символів *очі, язык, ніс, рот* (органи відчуття) є тези: відчуття бувають оманливі, необхідно керуватися розумом, відчуття потрібно контролювати. У перетині із концептом *працьовитість* перебуває слово-символ *руки*, який безпосередньо не виражає

семантики моралі, але входить до ідіоматичного сполучення *не покладаючи рук* і має значну частотність уживання у складі більших фрагментів тексту.

Для слів-символів *руки, голова*, які уособлюють фізичні та ментальні можливості людини спільною підтекстовою морально орієнтованою інформацією є а) людські можливості більші, ніж людина собі уявляє; б) розум має переваги перед фізичною силою; в) потрібно працювати, але не бути слугою, рабом тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Етимологічний словник української мови : в 7-ми т. / [АН УРСР. Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні; редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін.]. Київ : Наук. думка, 1982–2012. Т. 2: Д – Копці / Укл. : Н. С. Родзевич та ін. 1985. 572 с.
2. Народні прислів'я та приказки / упоряд., перед. М. Дмитренка. Київ : Ред. часопису «Народознавство», 1999. 180 с.
3. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні / редкол. : акад. І. К. Білодід та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 2. 1971. 550 с.
4. Народна лірика / ред. : М. П. Бажан, О. Є. Засенко, С. А. Крижанівський, А. С. Малишко, М. Л. Нагнибіда, Л. М. Новиченко, Л. С. Первомайський, М. Т. Рильський, П. Г. Тичина; упоряд., перед. та прим. М. П. Стельмах, І. О. Синиця. Київ : «Радянський письменник», 1956. 390 с.
5. Українські народні казки / ред. А. З. Дідова. Донецьк : Донбас, 1993. 271 с.
6. Пісні Явдохи Зуїхи: Українська нар. творчість / упоряд., передм. та приміт. В. А. Юзвенко, М. Т. Яценка; відпов. ред. О.І. Дей. Київ : Наук. думка, 1965. 810 с.
7. Ярема Я. Українська духовність у її культурно-історичних виявах. *Перший педагогічний конгрес 1935 р.* Львів : Рідна школа, 1938. С. 16–88.

8. Черкашина Л. Українська «культура серця» в образах і символах національного фольклору. *Народна творчість та етнографія*. 2001. № 3. С. 48–53.
9. Закувала зозуленька : Антологія укр. нар. поет. творчості / вступ. стаття, упоряд. та приміт. Н. С. Шумади; худ. оформл. А. О. Лівня; упоряд. іл. матеріалу С. М. Музиченка. Київ : Веселка, 1998. 510 с.
10. Українські народні казки : для мол. та серед. шк. віку / упоряд. та передм. Л. Ф. Дунаєвської. 2-ге вид. Київ : «Веселка», 1988. 285 с.
11. Українські приказки, прислів'я і таке інше / уклад М. Номис; упоряд., прим. та вст. ст. М. М. Пазяк. Київ : «Либідь», 1993. 768 с.
12. Українські прислів'я та приказки / ред. колегія : С. Д. Зубков, О. І. Дей, І. П. Березовський, Д. В. Павличко, П. І. Майборода, С. Л. Коба; від. ред. С. Д. Зубков; упоряд. : С. В. Мишанич, М. М. Пазяк. Київ : «Дніпро», 1984. 389 с.
13. «Вік живи – вік учись». (Українська народна мудрість) / упоряд. І. П. Березовський. Київ : «Рад. шк.», 1961. 132 с.
14. Слово до слова складається мова. Скарби народної педагогіки : навч. видання. Харків : «Друк», 1999. 160 с.